

Joanna Godlewska

Rozwój zielonej gospodarki na szczeblu lokalnym : wybrane aspekty

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 37/2, 21-32

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Joanna Godlewska*
Politechnika Białostocka

ROZWÓJ ZIELONEJ GOSPODARKI NA SZCZEBLU LOKALNYM – WYBRANE ASPEKTY

Streszczenie

Zielona gospodarka stanowi alternatywę dla gospodarki przyczyniającej się do kryzysu ekologicznego. Celem artykułu jest przedstawienie tej koncepcji oraz rozpoznanie wybranych uwarunkowań rozwoju zielonej gospodarki na poziomie lokalnym. Metodę badawczą stanowi analiza literatury przedmiotu, dokumentów międzynarodowych i krajowych. W opracowaniu omówiono przesłanki i podstawy koncepcji zielonej gospodarki, w tym wskazano jej związki ze zrównoważonym rozwojem. Omówiono także kluczowe obszary zielonej gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości ich finansowania.

Słowa kluczowe: zielona gospodarka, zrównoważony rozwój, samorząd lokalny

Wprowadzenie

Zielona gospodarka jest uważana za koncepcję o bardziej praktycznym wymiarze niż idea zrównoważonego rozwoju. Stanowi odpowiedź na globalne problemy zarówno w sferze środowiskowej, jak i – a może nawet przede wszystkim – ekonomicznej i społecznej. Zieloną gospodarkę część badaczy

* Adres e-mail: j.godlewska@pb.edu.pl.

uznaje nawet za pewien rodzaj rewolucji, ponieważ jej wpływ sięga daleko poza sferę ekonomiczną¹.

Na potrzebę przełomowych zmian w obecnym postrzeganiu świata zwrócił już uwagę L.R. Brown. Upatrywał on w tych zmianach podobieństw do przewrotu wywołanego opublikowaniem w 1543 roku dzieła Mikołaja Kopernika *O obrotach sfer niebieskich*. Według niego podstawowe pytanie dotyczy kwestii, czy środowisko stanowi część gospodarki, czy też gospodarka to część środowiska. Odpowiedzią jest przejście na ekogospodarkę, czyli taką, która nie niszczy środowiska naturalnego².

Zielona gospodarka stanowi więc alternatywę dla gospodarki przyczyniającej się do kryzysu ekologicznego. Doświadczenia ostatnich dwudziestu lat, w tym m.in. ustalenia II Szczytu Ziemi w Johannesburgu, pokazały, że wprowadzanie idei zrównoważonego rozwoju będzie trudne do realizacji na szczeblu lokalnym. Wynika to z faktu, że ta koncepcja ma wymiar globalny. Na poziomie gminnym możliwe jest jedynie wprowadzanie pewnych kierunków rozwoju, które w skali globalnej doprowadzają do zrównoważenia rozwoju społeczno-gospodarczego. W związku z tym wydaje się, że na szczeblu lokalnym lepszą i bardziej praktyczną do realizacji jest koncepcja zielonej gospodarki.

Celem artykułu jest przedstawienie koncepcji zielonej gospodarki oraz rozpoznanie wybranych uwarunkowań jej rozwoju na poziomie lokalnym. Główną metodę badawczą stanowiła analiza literatury przedmiotu, dokumentów międzynarodowych i krajowych. W opracowaniu omówiono przesłanki i podstawy koncepcji zielonej gospodarki, w tym wskazano jej związki ze zrównoważonym rozwojem. Wskazano i scharakteryzowano kluczowe obszary zielonej gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości ich finansowania.

1. Przesłanki i podstawy koncepcji zielonej gospodarki

W większości opracowań dotyczących koncepcji zielonej gospodarki wymieniane są trzy główne przyczyny jej powstania: ogólnoświatowy kryzys gospodarczy, kryzys ekologiczny, w tym przede wszystkim nadmierne wyczerpy-

¹ *Zielony wzrost, zielony zysk. Jak zielona rewolucja stymuluje gospodarkę*, Roland Berger Strategy Consultants, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011, s. 21.

² L.R. Brown, *Gospodarka ekologiczna. Na miarę Ziemi*, Książka i Wiedza, Warszawa 2003, s. 19–20.

wanie zasobów naturalnych, oraz zmiany klimatu, a także potrzeba reform strukturalnych w gospodarce.

T. Henzelmann, S. Schaible, M. Stoeber i H. Meditz przyczyn zielonej rewolucji upatrują w czterech kluczowych trendach: zmianach demograficznych i klimatycznych, urbanizacji i globalizacji. Wzrost liczby ludności i urbanizacja sprawiły, że konieczny jest rozwój zrównoważonych produktów i technologii, zwłaszcza wodo- i energooszczędnych oraz małodopadowych, a także oszczędności energii. Przeludnienie obszarów prowadzi też do destabilizacji i zagrożenia niepokojami społecznymi. Gospodarka ekologiczna może złagodzić niektóre z tych problemów dzięki wykorzystywaniu większej ilości odnawialnych zasobów, zwiększeniu efektywności ich pozyskiwania i konsumpcji oraz przez redukcję łącznej ilości odpadów i emisji zanieczyszczeń³.

Drugim kluczowym trendem są zmiany klimatyczne. Ich skutki można złagodzić dzięki tworzeniu produktów ograniczających emisję gazów cieplarnianych. Do osiągnięcia tego celu konieczny jest rozwój technologii przyjaznych środowisku, w tym wdrożenie nowych metod produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz opracowanie nowych materiałów, które zastąpią te produkowane z paliw kopalnych.

Globalna tendencja urbanizacyjna wiąże się ściśle z eksplozją demograficzną ostatnich dziesięcioleci. Liczba ludności zamieszkującej obszary miejskie stale rośnie w tempie przewyższającym ogólne tempo wzrostu zaludnienia. W 2009 roku ONZ potwierdziła, że po raz pierwszy w historii ponad połowa ludzkości mieszkała w miastach. W sytuacji, gdy tak wielu ludzi zasiedla stosunkowo niewielkie obszary, niezbędne stają się zaawansowane rozwiązania techniczne, zwłaszcza w zakresie dostarczania energii, konsumpcji wody pitnej, odprowadzania ścieków i utylizacji odpadów.

Ostatnią ze światowych tendencji, będących motorem rozwoju gospodarki ekologicznej, jest globalizacja. Z jednej strony umożliwia ona firmom uzyskanie dostępu do większych rynków, lecz także naraża je na działanie w warunkach bardziej nasilonej, trudniejszej międzynarodowej konkurencji. Na całym świecie pojawiają się nowe obszary walki o przyszłą dominującą pozycję na rynkach w sektorze technologii przyjaznych środowisku⁴.

³ Por. *Zielony wzrost...*, s. 21–43.

⁴ Por. tamże, s. 21–43.

Odpowiedzią na powyższe wyzwania jest koncepcja zielonej gospodarki. Od 2008 roku temat ten był podejmowany przez agendy rządowe, organizacje międzynarodowe czy też zespoły badawcze. Równolegle trwała dyskusja polityczna i naukowa nad zielonym wzrostem, gospodarką niskoemisyjną czy też – niskowęglową⁵. Formułując strategię zielonej gospodarki, decydenci mieli świadomość, że jest ona częścią szerszej koncepcji zrównoważonego rozwoju, której słabością okazał się proces jej implementacji, a szczególnie brak operacjonalizacji i przeniesienia do polityki w postaci konkretnych celów i sposobów ich osiągania. Strategia zielonej gospodarki wydaje się odpowiedzią na tę słabość, swoistym pomostem między teorią a praktyką – co stworzyło podstawy do popularności zielonej gospodarki jako konkretnej i praktycznej opcji w strategiach i politykach wychodzenia z kryzysu⁶.

Podstawy koncepcji zielonej gospodarki zawarte są w następujących dokumentach:

- *Globalny Program Działań na XXI wiek*, Dokumenty końcowe Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, Rio de Janeiro (1992),
- *Zielony Nowy Ład (A Green New Deal)*, Raport Fundacji Nowej Ekonomii (2008),
- *Globalny Zielony Nowy Ład (Global Green New Deal)*, UNEP (2009),
- *Deklaracja na temat Zielonego Wzrostu*, OECD (2009),
- *Europa 2020. Strategia dla wzrostu inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Komunikat Komisji Europejskiej (2010),
- *W stronę zielonej gospodarki (Towards Green Growth)*, OECD (2011),
- *Strategia Zielonego Wzrostu (Green Growth Strategy)*, OECD (2011),
- *Przyszłość, jakiej chcemy (The Future We Want)*, UNCSD (Rio+20), Rio de Janeiro (2012).

Z wymienionych dokumentów wynika, że zielony rozwój gospodarki jest takim kierunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego, który w bardziej efek-

⁵ M. Burchard-Dziubińska, *Zielona gospodarka jako nowy obszar zainteresowania ekonomii*, IX Kongres Ekonomistów Polskich, www.kongres.pte.pl (10.09.2014).

⁶ B. Ryszawska, *Zielona gospodarka – teoretyczne podstawy koncepcji i pomiar jej wdrażania w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2013, s. 50.

tywny sposób umożliwi realizację celów zrównoważonego rozwoju. Najczęściej podawana definicja zielonej gospodarki określa ją jako wpływającą na wzrost dobrobytu ludzi i równości społecznej, a jednocześnie – zmniejszającą zagrożenia środowiskowe i niedobór zasobów naturalnych⁷. B. Ryszawska zwraca uwagę, że pomimo wielu funkcjonujących definicji zielonej gospodarki zawierają one elementy wspólne, takie jak: oszczędzanie zasobów naturalnych, redukcja emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń, ochrona bioróżnorodności, jakość życia, dobrostan ludzi i sprawiedliwość społeczna⁸. Proponowane są dwie główne drogi dojścia do zielonej gospodarki: wzrost świadomości ekologicznej lub uwzględnianie kosztów ekologicznych przy wycenie produktów i usług⁹.

2. Kluczowe obszary zielonej gospodarki na szczeblu lokalnym

Według *Globalnego Zielonego Nowego Ładu* kluczowymi obszarami zielonej gospodarki są:

- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- wzrost efektywności energetycznej budynków,
- zrównoważony transport,
- ekologiczna infrastruktura obejmująca wody słodkowodne, lasy, powierzchnię ziemi i rafy koralowe,
- zrównoważone rolnictwo i produkcja ekologiczna¹⁰.

Warunki wykorzystania odnawialnych źródeł energii w gminie określają cele i priorytety zapisane w dokumencie rządowym *Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*¹¹. Na szczeblu lokalnym priorytety te odnoszą się m.in. do:

- realizacji zadań wynikających z Krajowego Planu Działań dotyczącego efektywności energetycznej¹², w tym pełnienia przez jednostki samo-

⁷ M. Burchard-Dziubińska, *Zielona gospodarka...*, s. 2.

⁸ B. Ryszawska, *Zielona gospodarka...*, s. 57.

⁹ *Zielony wzrost...*, s. 21–23.

¹⁰ *Global Green New Deal*, UNEP 2009.

¹¹ *Polityka ekologiczna państwa na lata 2009–2012 z perspektywą do 2016 roku*, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2008.

¹² *Krajowy Plan Działań dotyczący efektywności energetycznej (EEAP)*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2007.

rządu terytorialnego wzorcowej roli w zakresie oszczędnego gospodarowania energią i informowaniu społeczeństwa o podejmowanych działaniach oraz osiągniętych efektach; ponadto organy samorządu terytorialnego są zobowiązane do oszacowania ilości energii zużywanej przez nie w ciągu roku oraz do uzyskania oszczędności w tym zakresie na poziomie nie mniejszym niż krajowy cel w zakresie oszczędności energii (9% do 2016 roku);

- maksymalizacji wykorzystania istniejącego lokalnie potencjału energetyki odnawialnej;
- rozwoju scentralizowanych lokalnie systemów ciepłowniczych, który umożliwi osiągnięcie poprawy efektywności i parametrów ekologicznych procesu zaopatrzenia w ciepło oraz podniesienia lokalnego poziomu bezpieczeństwa energetycznego;
- budowy biogazowni rolniczych, przy założeniu powstania do 2020 roku średnio jednej biogazowni w każdej gminie;
- rozwoju pozyskiwania energii odnawialnej z odpadów zawierających materiały ulegające biodegradacji, np. z odpadów komunalnych¹³.

Udział produkcji energii odnawialnej w całkowitej produkcji energii w Polsce powoli, ale stale rośnie: od 6,7% w 2007 roku do 11,7% w 2012 roku¹⁴. Zgodnie z unijnym pakietem klimatyczno-energetycznym w 2020 roku udział ten powinien wynosić 20%. Stąd wniosek, że zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii jest nadal wyzwaniem dla wszystkich szczebli zarządzania, w tym dla samorządów lokalnych.

Ważne zadania dla sektora publicznego określa ustawa o efektywności energetycznej¹⁵. Ustala ona krajowy cel wzrostu efektywności energetycznej do 2016 roku na poziomie 9% rocznie w stosunku do średniego zużycia w latach 2001–2005. Jednostki administracji publicznej mają wprowadzać środki poprawy efektywności energetycznej, między innymi takie, jak: nabycie nowego urządzenia, instalacji lub pojazdu, charakteryzujących się niskim zużyciem energii oraz niskimi kosztami eksploatacji lub wymianą czy też modernizacją eksploatowanych już urządzeń. Innym przedsięwzięciem może być termomodernizacja budynków i sporządzenie audytu energetycznego budynków o po-

¹³ Por. *Polityka energetyczna...*

¹⁴ *Ochrona środowiska 2013*, GUS, Warszawa 2013.

¹⁵ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej (DzU nr 94, poz. 551).

wierzchni powyżej 500 m², których dana jednostka administracji jest właścicielem.

Kolejny obszar zielonej gospodarki to zrównoważony transport. Pojęcie to odnosi się do środków transportu miejskiego, które minimalizują emisję dwutlenku węgla oraz innych substancji szkodliwych dla środowiska do atmosfery, jednocześnie nie obniżając jakości usług transportowych, a nawet je poprawiając¹⁶.

Wprowadzenie zrównoważonego transportu w danej jednostce samorządu terytorialnego powoduje obniżenie kosztów użytkowania oraz prowadzi do znacznego zwiększenia ochrony środowiska. Wymaga to jednak wysiłku organizacyjnego. Bez aktywnej pomocy jednostek odpowiedzialnych za transport zrównoważony dochodzi do wypierania transportu zbiorowego przez transport indywidualny, a niezmotoryzowanego („miękkiego”) – przez silnikowy¹⁷.

Ekologiczna infrastruktura obejmuje przede wszystkim urządzenia służące uzdatnianiu wód, odprowadzaniu i oczyszczaniu ścieków, zbiórce i zagospodarowaniu odpadów oraz ochronie atmosfery przed zanieczyszczeniami i emisją hałasu. W tym obszarze samorządy lokalne mają największe doświadczenia. Od lat 90. ubiegłego wieku zarówno polityka ekologiczna państwa, jak i polityka unijna były nastawione na rozwój infrastruktury ochrony środowiska w Polsce. Szczególny postęp widoczny jest w dziedzinie ochrony wód oraz powietrza. W 2012 roku 903 miasta z całej grupy 908 miast w Polsce były obsługiwane przez oczyszczalnie ścieków, przy czym ponad połowa to oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów¹⁸. Natomiast wciąż dużo jest do zrobienia w zakresie infrastruktury służącej zagospodarowaniu odpadów, w tym przede wszystkim odpadów komunalnych. W 2012 roku tylko 10,5% odpadów z gospodarstw domowych zostało zebranych selektywnie¹⁹. Pozostała ilość to odpady zmieszane, które trafiają głównie na wysypiska odpadów.

Zrównoważony rozwój rolnictwa zapobiega degradacji środowiska, umożliwia natomiast wykorzystanie odpowiednich technologii, a także ochronę gleby, zasobów wodnych, roślin, zwierząt. Jest to zatem rozwój zapewniający rol-

¹⁶ D. Miłaszewicz, B. Ostapowicz, *Warunki zrównoważonego rozwoju transportu w świetle dokumentów UE*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Szczecińskiej, Szczecin 2011, s. 6.

¹⁷ Por. J. Kronenberg, T. Bergier, *Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce*, Fundacja Sendzimira, Kraków 2010, s. 272.

¹⁸ *Ochrona środowiska 2013*, GUS, Warszawa 2013.

¹⁹ Tamże.

nictwu żywotność ekonomiczną i społeczną akceptowalność przy równoczesnej realizacji celów produkcyjnych i ekologicznych²⁰. Jednym z głównych czynników rozwoju zrównoważonego rolnictwa w Polsce było finansowanie tych działań, początkowo z funduszy przedakcesyjnych, potem z funduszy unijnych. Jednak nadal w obszarze zielonej gospodarki w warunkach polskich jest jeszcze wiele do zrobienia.

3. Finansowanie rozwoju zielonej gospodarki w samorządach lokalnych z funduszy europejskich w latach 2014–2020

Możliwości finansowania zadań z zakresu zielonej gospodarki stwarzają fundusze unijne przeznaczone na lata 2014–2020. Najwięcej propozycji dla samorządów lokalnych zawarty jest w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, szczególnie w ramach trzech priorytetów:

- zmniejszenia emisyjności gospodarki, w tym poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym,
- ochrony środowiska, w tym adaptacji do zmian klimatu – rozwój infrastruktury środowiskowej, poprawa jakości środowiska miejskiego,
- rozwoju infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej, w tym niskoemisyjnego transportu miejskiego²¹.

W Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój priorytetowo traktowane są ekoinnovazione, w tym te dotyczące ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, zanieczyszczeń powietrza i wody oraz adaptacji do zmian klimatu. PO IR przewiduje wsparcie badań naukowych i prac rozwojowych prowadzących do innowacji w zakresie technologii środowiskowych, niskoemisyjnych oraz umożliwiających efektywne gospodarowanie zasobami²². Jest to jednak oferta skie-

²⁰ Por. J. Wilkin, *Wielofunkcyjność rolnictwa i obszarów wiejskich*, w: *Wyzwania przed obszarami wiejskimi i rolnictwem w perspektywie lat 2014–2020*, pod red. M. Kłodzińskiego, IRWiR PAN, Warszawa 2008, s. 9–20.

²¹ Por. *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020. Projekt*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 8 stycznia 2014 r., www.funduszeuropejskie.gov.pl (1.09.2014).

²² *Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020*, wersja przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 8 stycznia 2014 r., www.funduszeuropejskie.gov.pl (1.09.2014).

rowana do przedsiębiorstw oraz jednostek naukowych. Samorządy lokalne mogą być tylko pośrednio odbiorcą efektów końcowych realizowanych projektów.

Miasta wojewódzkie oraz związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego ze wschodnich województw Polski mogą korzystać z finansowania zadań w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia. Dotyczy to szczególnie osi priorytetowej *Nowoczesna infrastruktura transportowa*, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego²³.

Duże możliwości samorządom lokalnym w zakresie finansowania rozwoju zielonej gospodarki daje też Program Współpracy Europa Środkowa 2020, Europejska Współpraca Terytorialna. Zadania te mogą być realizowane w ramach osi priorytetowych:

- opracowanie i wdrażanie rozwiązań na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej,
- współpraca w zakresie zasobów naturalnych i kulturowych na rzecz trwałego wzrostu gospodarczego w Europie Środkowej.

W programie INTERREG Europa 2014–2020 beneficjentami projektów realizowanych w ramach dwóch osi: *Niskoemisyjna gospodarka* oraz *Środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami*, mogą być władze lokalne²⁴.

Ponadto działania z zakresu gospodarki niskoemisyjnej przeznaczone dla jednostek samorządu terytorialnego są też ujęte w szesnastu regionalnych programach operacyjnych.

W tabeli 1 podsumowano możliwości finansowania kluczowych obszarów zielonej gospodarki z funduszy europejskich w latach 2014–2020.

Największe możliwości dla samorządów lokalnych w zakresie rozwoju zielonej gospodarki daje PO Infrastruktura i Środowisko. Jest on dostępny dla wszystkich samorządów lokalnych i finansuje cztery z pięciu kluczowych obszarów. PO Inteligentny Rozwój obejmuje co prawda wszystkie kluczowe obszary zielonej gospodarki, ale w większym zakresie przeznaczony jest dla przedsiębiorstw i jednostek naukowych. Pozostałe programy operacyjne wymienione w tabeli 1 mają ograniczenia terytorialne.

²³ Por. *Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014–2020*, wersja przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 8 stycznia 2014 r., www.funduszeuropejskie.gov.pl (2.09.2014).

²⁴ Por. *INTERREG Europa 2014–2020. Dokument Programu Współpracy*, 7 maja 2014 r., www.funduszeuropejskie.gov.pl (3.09.2014).

Tabela 1. Finansowanie kluczowych obszarów zielonej gospodarki z funduszy europejskich w latach 2014–2020

Fundusze europejskie 2014–2020	Kluczowe obszary zielonej gospodarki				
	I.	II.	III.	IV.	V.
	Energia odnawialna	Wzrost efektywności energetycznej budynków	Zrównoważony transport	Ekologiczna infrastruktura	Zrównoważone rolnictwo i produkcja ekologiczna
Infrastruktura i Środowisko	+	+	+	+	–
Inteligentny Rozwój	+	+	+	+	+
Polska Wschodnia	+	–	+	–	–
Program Współpracy Europa Środkowa	+	+	+	+	–
INTERREG Europa	+	+	–	+	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie Portal Funduszy Europejskich, www.funduszeuropejskie.gov.pl, (3.09.2014).

Negatywnie można ocenić fakt, że w Programie Operacyjnym Wiedza, Edukacja, Rozwój nie ma jakichkolwiek odniesień do zielonej gospodarki. Jest to wysoce niepokojące, gdyż to właśnie kształtowanie odpowiedniej świadomości społeczeństwa, zarówno w systemie edukacji formalnej, jak i nieformalnej, stanowi jedną z pożądanych dróg dojścia do urzeczywistnienia koncepcji zielonej gospodarki.

Podsumowanie

Realizacja zadań z zakresu zielonej gospodarki dotyczy nie tylko władz centralnych, ale także lokalnych. Koncepcja zielonej gospodarki na szczeblu lokalnym oznacza przede wszystkim działania w zakresie ochrony klimatu i zasobów naturalnych (efektywność energetyczna i rozwój odnawialnych źródeł energii), unikania odpadów (technologie małodopadowe) i ich wykorzystania (odzysk i recykling), a także zmiany modelu konsumpcji, w tym edukację ekologiczną społeczeństwa.

Ze względu na to, że koncepcja zielonej gospodarki zarówno w literaturze, jak i w dokumentach strategicznych jest opisywana w ujęciu globalnym, względnie krajowym, trudno jest obecnie ocenić stopień zaawansowania rozwoju zielonej gospodarki w polskich gminach. Wyzwaniem badawczym jest opracowanie metodyki oceny stopnia zaawansowania rozwoju zielonej gospodarki

w polskich gminach, w tym określenie zestawu wskaźników odpowiednich dla poziomu lokalnego.

W zakresie kluczowych obszarów zielonej gospodarki polskie gminy dysponują pewnymi możliwościami realizacyjnymi. Sprzyjają temu zarówno uwarunkowania polityczno-prawne (istniejące polityki, strategie, programy działań oraz akty prawne), jak również możliwości finansowania (dostępne fundusze europejskie na lata 2014–2020). Natomiast negatywnie trzeba ocenić możliwości edukacyjne sprzyjające podnoszeniu świadomości ekologicznej społeczeństwa i, tym samym, służące rozwojowi zielonej gospodarki.

Literatura

- Brown L.R., *Gospodarka ekologiczna. Na miarę Ziemi*, KiW, Warszawa 2003.
- Burchard-Dziubińska M., *Zielona gospodarka jako nowy obszar zainteresowania ekonomii*, IX Kongres Ekonomistów Polskich, www.kongres.pte.pl.
- Global Green New Deal*, UNEP 2009.
- INTERREG Europa 2014–2020. Dokument Programu Współpracy*, 7 maja 2014 r., www.funduszeuropejskie.gov.pl.
- Krajowy Plan Działań dotyczący efektywności energetycznej (EEAP)*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2007.
- Kronenberg J., Bergier T., *Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce*, Fundacja Sendzimira, Kraków 2010.
- Miłaszewicz D., Ostapowicz B., *Warunki zrównoważonego rozwoju transportu w świetle dokumentów UE*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Szczecińskiej, Szczecin 2011.
- Ochrona środowiska 2013*, GUS, Warszawa 2013.
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2009.
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020. Projekt*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 8 stycznia 2014 r., www.funduszeuropejskie.gov.pl.
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020*, wersja przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 8 stycznia 2014 r., www.funduszeuropejskie.gov.pl.
- Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014–2020*, wersja przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 8 stycznia 2014 r., www.funduszeuropejskie.gov.pl.

- Ryszawska B., *Zielona gospodarka – teoretyczne podstawy koncepcji i pomiar jej wdrażania w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2013.
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej, DzU nr 94, poz. 551.
- Wilkin J., *Wielofunkcyjność rolnictwa i obszarów wiejskich*, w: *Wyzwania przed obszarami wiejskimi i rolnictwem w perspektywie lat 2014–2020*, pod red. M. Kłodzińskiego, IRWiR PAN, Warszawa 2008.
- Zielony wzrost, zielony zysk. Jak zielona rewolucja stymuluje gospodarkę*, Roland Berger Strategy Consultants, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011.

THE GREEN ECONOMY DEVELOPMENT AT THE LOCAL LEVEL – SELECTED ASPECTS

Abstract

Green economy is an alternative for an economy contributing to the ecological crisis. The aim of the article is to present that concept and to recognise selected conditions for the green economy development at the local level. The main research method was an analysis of literature as well international and national documents. The paper discusses the rationale and basis for the concept of a green economy, The relations between green and sustainable development were indicated. The key areas of the green economy with particular reference to financing possibilities were also discussed.

Keywords: green economy, sustainable development, local government

JEL Code: Q56

Translated by Joanna Godlewska